

СА ВЕРОМ У БОГА

Филм Михајла Ал. Поповића *Са вером у Бога* из 1932. године сматра се, по једногласном мишљењу (што је редак случај) како својих савременика – предратних критичара, тако и послератних историчара српске и југословенске кинематографије, најбољим играним филмом у кинематографији Краљевине Југославије. Михајло Ал. Поповић (1908-1990), рођени Београђанин, завршио је Трговачку академију и вероватно би водио миран живот књиговође да се није заразио болешћу од које су тада патили многи талентовани млади људи широм света – филмом. Као заљубљеник, био је један од оснивача **Југословенског Филм клуба** 1930. године, а након сусрета са некадашњим колегом са Трговачке академије Миодрагом Миком Ђорђевићем, већ прилично афирмисаним сниматељем, пожелео је да научи тајне тог компликованог заната који је на почецима кинематографије у себи носио нешто мистификаторско и неразумљиво обичним људима. Још 1930. године, он му помаже у снимању документарног филма *Беље*, а недуго затим учествује у снимању данас на жалост изгубљеног ратног филма *Кроз буру и огањ*, у продукцији предузећа **Адриа-национал филма** и режији Ранка Јовановића и Милутина Игњачевића. Иако је у овом филму имао епизоду аустријског војника, много више се задржавао иза камере, упијајући сваки покрет и купујући вештину од искусног сниматеља Јосипа Новака.

Немирни и разбарушени дух кога није држало место, убрзо је пожелео да и сам неке од сопствених снова и идеја преточи на филмско платно. Читајући причу Бранислава Нушића *Пуста кућа*, а ваљда и под утицајем натуралистичких сцена из раних совјетских филмова, као што је *Пут у живот/Putevka v žizn'*, 1931., Николаја Ека, дошао је на идеју да створи дело о српском сељаку, у рату војнику, који се после четворогодишњег ратовања као инвалид враћа на родну грудну. За потребе филма је основао сопствено предузеће за израду филмова **МАП филм**, а затим је током лета и јесени 1932. године, за само десетак дана снимео остварење које ће остати записано златним словима у аналима нашег филма – *Са вером у Бога*. Цео филм је снимљен у Кумодражу крај Београда, родном месту прослављеног војводе Степе Степановића, а осим професионалне глумице Десе Јанојлић, која је тумачила главну женску улогу, сви остали глумци су били аматери, без искуства у кинематографији. У време доминације звука, *Са вером у Бога* је због недостатка средстава био снимљен као неми филм, али је озвучен са грамофонских плоча, углавном музиком истакнутих домаћих аутора. У току 1933. године, филм је приказиван у београдским биоскопима **Колосеум** и **Метропол**, а утисци како публике, тако и критике су били више него повољни. Генерал Илија Петковић је тако написао у свом чланку у листу **Правда**: "Врлине и патње које је наш народ показао у свим гиганским борбама, велики напори и жртве, које су борбе и тешкоће тражиле – дивно су сликама, не претстављене но песнички описане у филму *Са вером у Бога*".

Међутим, уживање на ловорикама је кратко трајало, јер је након пропасти **Закон о уређењу промета филмова**, који је штитио домаћу кинематографију

дошло до краха наше младе филмске индустрије. Предузеће **МАП филм** је као и многа друга банкротирало, а Михајло Ал. Поповић је постао слободни филмски сниматељ. До почетка Другог светског рата снимио је као главни, или један од сниматеља, преко двадесет филмских репортажа, највише за предузећа **Артистик филм**, **Новаковић-филм**, и **Југославија** кд у коме је сарађивао са својим пријатељем, Миком Ђорђевићем. Пред само избијање рата са њим је радио у Загребу на дугометражном пројекту *Љубица и Јања*, чије снимање је морало бити прекинуто. За време рата живео је повучено, издржавајући се као физички радник, решен да не снима за време окупације. Но, борбе за ослобођење Београда у октобру 1944. године, спремно дочекује са камером у руци, а одмах потом се укључује у рад **Филмске секције Врховног штаба НОВ и ПОЈ**.

После рата, у новој кинематографији, Михајло Ал. Поповић постаје један од најистакнутијих сниматеља документарних а снима и неколико играних филмова. Шансу да режира свој други играни филм и потврди велики таленат исказан у филму *Са вером у Бога* никада није добио. Још 1950. године је у тек основану **Југословенску кинотеку** депоновао сачуване делове негатива свог ремек дела. Али, у послератним "вуненим временима" они који су могли, нису марили за филм о страшним патњама Србије и српског народа. Тек осамдесетих већ остарела, пензионисана легенда коју су сви из филмског света из милоште звали Чика Мика, добија позив од руководећих људи **Југословенске кинотеке** да помогне при реконструкцији свог првенца, који је требало да буде приказан на **Данима немог филма** у италијанском граду Порденонеу. На рестаурацији филма уз аутора је учествовао стручни тим који је оформила **Југословенска кинотека**, у саставу др. Марко Бабац, Стеван Јовичић, Варткес Баронијан и Светислав Ристић. *Са вером у Бога* је у Порденонеу 1988. године доживео овације, а Михајло Ал. Поповић је добио **Специјалну повељу Фестивала**.

Лирски и суров истовремено, крцат патријархалним вредностима и филмским модернизмом, *Са вером у Бога* је до данас најискренија апологија страдања и спасења српског народа у Првом светском рату. Завршна сцена филма, у којој отац, повратник из рата, као инвалид без једне руке, у разореном и тек ослобођеном селу стоички објашњава сину јединцу своју обогаћеност речима "Кад порастеш, кашће ти се само" је јединствени пример трагизма без мржње и воље за вечно нови почетак, који овај народ прате кроз векове.

Александар Саша Ердељановић